

ROMUDENÇ

Gbẽ sǐnda píンki bi durunnakériimɛ 1:1-3:20
 Lákũ Luda dì tó yã bo kũníwo nna nà 3:21-4:25
 Kunna gbẽ dufunç ũ Kirisi gũn 5:1-8:39
 Yã kũ Luda tẽn wẽtẽ Isarailanç musu 9:1-11:36
 Yesudenç yâkenaa 12:1-15:13
 Pɔlu fɔkpammanaa 15:14-16:27

Pɔlu fɔkpana Romudenç

¹ Makũ Pɔlu, Kirisi Yesu zòbleri, Luda ma sisi à ma dítẽ a zìri ũ, baaru nna ² kũ à gĩnake à a lé sè a annabinõne ò kẽ a yãñ kpàri ũ. ³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yâmɛ baaru nna pì ũ. A bisâsirike gũn à bò Dauda buri gûmmɛ. A ludaninike gũn a bona gan mé à mòwëre kũ gbânao kũ Luda Néme a ũ. ⁵ Kirisi ma gba zé màgɔ de a zìri ũ buri sǐnda píンkine, de ò le ò a náani ke ò gõ a yãmarinç ũ, de à tó bo. ⁶ Á kú gbẽ kũ Yesu Kirisi ní sísi à ní séno té se. ⁷ Ma takada díkîna kẽáre, ákõnɔ Romude kũ Luda yeái à á sísi a gõ a gbénɔ ũ píンki. Luda ó De kũ Dikiri Yesu Kirisio gbéké keáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku gĩa ma Luda sáabu kẽ Yesu Kirisi gãi á píンki yã musu, kũ á ludanaanikënaa dà anduniala píンki yãi. ⁹ Tó maten adua ke gɔrɔ sǐnda píンki, á yã dì sâmaguro. Ludame ma sêedadé ũ. Àpiin maten doi kũ nèse mèn doo mateni a Né yã baaru kpá. ¹⁰ Madìgɔ wé kea à zé kekemene lákũ à yei nà de mà le mà su á gwa sà. ¹¹ Wésinaálé ni tẽni ma dë manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágú á zñipetena yãi, ¹² de á ludanaanikëna kũ ma pôo

le à ó baadi gba swèe. ¹³ Ma gbẽnɔ, má ye àgɔ dɔ kũ madìgɔ gorɔ dite gɛn baaakɔ mà su á gwa,* de mà a zĩ gbè e á té lákũ ma è buri pãndenɔ té nà, akũ ari tera mádi zé ero. ¹⁴ Girikiyāmarinɔ kũ Girikiyāmarisarinɔ ní píni, dɔrinɔ kũ dɔrisaridenɔ ní píni, ní yã gɔ ma yã ū. ¹⁵ Abire yãi ma mèe wã mà baaru nna pì kpá ákɔnɔ Romudenɔne se. ¹⁶ Madì wé'i kũ kũ baaru nna pì yãoro,† àkumɛ gbãna kũ Luda dì gbẽ kũ òteni a náani kẽnɔ sura bao ū, atënsa Yudanɔ, ní gbera buri pãndenɔ. ¹⁷ Baaru nna pì dì owere lákũ Luda dì tó yã bo kũníwo nna nà. À de ludanaanikẽna yã ū adome, lákũ ò kẽ Luda yãn nà ò pì: Gbẽ kũ Luda tò yã bò kãao nna a náani kũ àtēn ke yãi nigɔ kun.

Bisásirinɔ bi taaridenɔme Luda kñaa

¹⁸ Zaa musu Luda dì a pɔfẽna kipa bisásiri kũ ní vánikẽna dì zé zɔ yãpuranenɔa ní pâkpaina kũ ní vánikẽnaao yãi. ¹⁹ Yã kũ oni fɔ ò dɔ Luda yã musu utenañnero, Luda mé à yã pì bònne gupuraa. ²⁰ Zaa gorɔ kũ à andunia kàte, a gbãna kũ àdi lákaro kũ a ludakẽna kũ òdi e kũ wéoro bò gupuraa a zĩnɔ gũn swáswa. A yã mé à tò bisásirinɔ kutekẽna vĩro. ²¹ Ó Luda dɔ, ama òdi bëere líne a zéa ò a sáabu kpáro. Ní laasunnɔ kẽ pã, akũ ò gɔ gusiran ní mísari yãi.‡ ²² Ó ní zĩda dítè ɔndɔrino ū, akũ ò gɔ yɔnkɔnɔ ū. ²³ Ódi kúte bisásiri kũ òdi ganɔ kũ bãno kũ nòbɔnɔ kũ pɔ kũ òdi táa o kũ kùaonɔ takane Luda kũ àdi garo gẽnɛ ū.

²⁴ A yã má à tò Luda ní kpá gbásíkẽnaai, de ò wé'isariyã ke kũ kɔo, lákũ òdi a ni de ní nèseee gũn nà.§

---

* ^{1:13} Zir 19:21   † ^{1:16} Maa 8:38   ‡ ^{1:21} Ef 4:17-18   § ^{1:24} Zab 81:12

25 Ò Luda yāpurade lilin kē kū ékεo. Òdi donyī kē Luda pōkenanōne ò doñyī Luda kū à pō sīnda píni kē gēne ū. Arubarikaden a ū gōrō sīnda píni! Aami.

26 Abire yāi Luda n̄ kpá wé'isariyā nidēnaaa. Bee n̄ nōgbēnō yā kū òdi kē lilin kē kū yā kū òdi keroo.

27 Lemē se gōgbēnō, ò yā kū òdi kē kū nōgbēnōtō, òdi lukakōi. Gōgbē kū gōgbēo dì wé'isariyā kē kū kō, òdi a gbē le n̄ zīdaa n̄ sātena lén. **28** Lákū odi we ò zē kū Luda dōnaaoro nà, akū à n̄ laasun kē lēkpere, de ò yā kū à de ò kerono kē. **29** Yā vāni sīnda píni pēkeremma: Nēse pāsī, wākū, īnikena kō, nēsegōba vīna kō, gbēdenaa, fitii, gbēblena kū manafikikenaa. Koromotodenōme n̄ ū, **30** gbēyakarino, Luda ibereno, gbē takikerino, yōgōdeno, īadārino, vāni laasunlerino, de kū dao yādarisarino, **31** mīsarideno, nāanisarideno, gbēyākerisarideno, wēndasarideno. **32** Ò dō kū Luda dīte kū yā bire takā kērino kā ò n̄ dēde, ama òdi ze kū a kēnanō adoro, òdi té kā a kēringogumē dō.

2

Luda ni yākpate kē a zéa

1 Abire yāi mōkōn kū ndī gbē pānde taari e, n̄ kutekēna vīro. Tó n̄ gbē pānde taari è, n̄ n̄ zīda dā yāmmē,* zaakū mōkōn gbētaari'eri ndī kē lē se dō. **2** Ó dō kū Luda yākpatekēna kū yā bire takā kērino kun a zéame. **3** Mōkōn kū ndī yā bire takā kērino taari e, akū ndī kē se, ntēn da īni bo Luda yākpatekēnan yá? **4** Ke ntēn dōkē kū Luda nnakennēna zōkōo kū a menao kū a sūruuome? N̄ dō kū Luda tēni a nna kenne de n̄ n̄ nēse lite

---

* **2:1** Mat 7:1-2

yāinloo? ⁵ N sāgbāna kē, n̄di n̄sē literō, ntēn p̄fē kakaranyī ari Luda p̄fēkipammana gōrō zī, tō Luda yākpatekenaa kū gbēnō a zéa bō gupuraa. ⁶ Ani fīna bo baadine a yākēnaaaa.[†] ⁷ Gbē kū òten gakuri kū bērēeo kū mēvānasario wētē, akūsō òten yā mana ke kū menaonō ni wēndi kū àdi lákarō le. ⁸ Gbē kū n̄ zīda p̄yeina tēn doñne are ò ḡi yāpurai ò té yā vāninō sō, Luda ni p̄fē kū pētēo kipam̄ma. ⁹ Wētāmma kū wāwāo ni yāvānikeri sīnda píンki le, atēnsa Yudanō, n̄ ḡbera buri pāndenō. ¹⁰ Luda ni yāmanakeri sīnda píンki gba gakuri kū bērēeo kū aafiaao, atēnsa Yudanō, n̄ ḡbera buri pāndenō. ¹¹ Zaakū Luda dì ḡbēke wē gwaro.

¹² Gbē kū à durunna kē Musa doka dōnaa sari ni kakate lē doka pī sari. Gbē kū à durunna kē nana doka pī zī sō, Luda ni yākpate ke kāao doka pī musumē. ¹³ Adi ke ḡbē kū àten doka ma kū sāo mē à mana Ludanero. Gbē kū àten zī kea mē ani bo mana. ¹⁴ Tō buri kū ò Musa doka dōronō yā kū à kō sīoo kē kū n̄ zīda, ò doka vī n̄ zīdaaame. ¹⁵ Òten mōwerē kū yā kū à kú doka pī gūn kú n̄ n̄sēmme. Ñ laasun tēni a yāpura o dō, zaakū n̄ laasun mēn doro, a kenō dì n̄ da yān, a kenō dì n̄ bon. ¹⁶ Lemē yākpatekēgōrō zī Luda ni yākpate ke kū bisāsirinō yā kū à utēna n̄ n̄sen musu Kirisi Yesu gāi, lākū baaru nna kū matēn kpá ò nà.

Yudanō bi dokadarisarinōmē

¹⁷ Mōkōn Yuda inaa, n̄ ze kū n̄ Yudakeo, n̄ Musa doka nāani vī, ntēni īa dā kū Ludao. ¹⁸ Ñ Luda p̄oyenyīna dō kū yā kē à zé vīo, kū ò doka pī dādanne yāi. ¹⁹ Ntēni da n̄ de vīnanō wēde ū, ḡbē kū ò

[†] 2:6 Zab 62:12

kú gusira gūnno fitila ū, ²⁰ wésiradenọ yādanneri ū, gbē dufunọ kyódari ū. Ntēni da Luda dokame dōna kū yāpurao mì ū. ²¹ Mɔkɔn kū ndì yā da gbē pāndenone, bóyái ndì da n zīdaneroo? N pì òsun kpāni oro, mɔkɔn ndì o se yá? ²² Ndì pi òsun zina kero, akū ndì ke se yá? Ndì tānanọ gya bo, akū ndì n kpé póno kpāni o se yá? ²³ Ndì īa dā Luda doka musu, akū n doka pì danasari dì Luda tó yaka. ²⁴ Zaakū á yāin buri pāndenọ dìgɔ̄ Luda tó vāni sí lákū ò kè Luda yān nà.

²⁵ Tó n Luda doka kūna, akū tɔzɔ̄ àre vīnnε. Tó ndi a yā da sɔ̄ro, n leele kū gyɔfɔrɔdenɔmε. ²⁶ Tó gyɔfɔrɔde Luda dokanọ kūna, Luda ni gyɔfɔrɔde pì gwa leele kū gbē kū à tɔzɔ̄ zɔ̄oroo? ²⁷ Bee tó n doka takada pì kūna, akūsɔ̄ n tɔzɔ̄na, tó ndi doka pì daro, gyɔfɔrɔde kū à yā pì kūna ni tó yā danla. ²⁸ Kunna Yuda ū yāpura bi mèbarayānlo, lεmε tɔzɔ̄na yāpura bi mèbarayān sero. ²⁹ Kunna Yuda ū yāpura bi nèsegūnyāmε, lεmε dɔ tɔzɔ̄na yāpura bi nèsegūnyāmε se. Luda Nini zīmε, adi kε doka takada yānlo. Luda mē àdi gbē bire takasáabu kpá, adi kε bisásirinlo.

3

¹ Karana kpaten dena Yuda ū vī? Àre kpaten tɔzɔ̄na vī? ² À karana vī zɔ̄kɔ̄ yā sǐnda píñki gūn. Káaku gĩa Luda a yā nàné n cīmε. ³ Kū n gbēkenọ náani vīro, bón abirekū vī? N kunna náani sari ni Luda náani gboroyá? ⁴ Oi! Lenlo! À tó Luda gɔ̄ yāpura vī, bee kū gbē sǐnda píñki bi ékèdemε, lákū ò kè Luda yān nà ò pì:

Tó n yã ò, n yã nigõ zé vĩ,
tó n yãkpate kè kṹnwo, n yã ni ble.*

⁵ Tó ó vãnikẽ dì Luda manakẽ bo gupuraa, bó yãñ
óni oo? Óni pi Luda vãni kũ àdi pçfẽ kipawá yãin
yá? Maten o lán bisãsiri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo!
Tó Luda yãze vĩro, à kè dera ani fõ à yãkpate kẽ
kũ anduniaoo? ⁷ Gbẽke ni pi, tó a ékeke tẽn Luda
náani kara, aküsõ àtenei a tó bo, býai ani yã daala
lán durunnakærrii bàa? ⁸ Tó n ò le ntenei pi ò yã vãni
kẽ, yã mana ni bon. Gbẽkeno ma tó vãni sì ò pì len
madì o le. Luda yãdanlana kõ sì kṹnwo.

Gbẽke manaro

⁹ Tò! Ókõnɔ Yudanɔ ó sànan yá? Lenlo fá! Zaakú
ma Yudanɔ kũ buri pãndenɔ bòbo ñ dàn ñ píñki kò,
ñ píñki bi durunna zòñmɛ. ¹⁰ Ò kè Luda yãñ ò pì:
Gbẽke manaro, bee mèn do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ò sàsã ñ píñki ò g̃ò dòrɔo sari,
yãmanakærri ke kunlo, bee mèn do.†

¹³ Ñ kòto de lán mira wënaa bàme.

Òdi lénna keñne,
ñ légbẽ bi pitiko sewemɛ,‡

¹⁴ yã ìni kũ gbékanaao ñ lé pà.§

¹⁵ Ò wãna kũ gbédenaaao,

¹⁶ òdi suñyí kũ kisirao kũ wétãmmao,

¹⁷ ò aafia zé dɔro,

¹⁸ ñ wé dìgõ Luda wé'i vĩro.**

¹⁹ Ó dõ kũ Luda doka píñki de gbẽ kũ ò na doka
pì cõñc pó ümɛ, de gbẽ sïnda píñki lé gõ nakõana,

---

* **3:4** Zab 51:4   † **3:12** Zab 53:1-3   ‡ **3:13** Zab 5:9, 140:3   § **3:14**

Zab 10:7   ** **3:18** Zab 36:1

andunia gbẽ sǐnda píンki gõ taaride ū Luda kĩnaa.
20 Zaakũ gbẽke ni bo mana Luda kĩnaa doka pì kũna yãiro.^{††} Luda doka mé àdi tó ò durunna dõ.

Deran Luda dì tó yã bo kũńwo nna nà

21 Deran Luda dì tó yã bo kũńwo nna nà bò gupuraa sà, lákũ a yã kẽna Musa doka kũ annabinɔ takadanɔ gũn nà. Adi ke a doka kũna yãnlø.
22 Luda dì tó yã bo kũńwo nna Yesu Kirisi náanikena yãime. Gbẽ kũ àtèni a náani ke sǐnda píンki pómø. Gbẽke bona adoro, **23** zaakũ baadi durunna kè, ò kña Luda gakurii. **24** Luda dì tó yã bo kũńwo nna gba ū a gbẽke yãi kũ Kirisi Yesu kũ à n bó gbãnao.
25 Àkũme Luda kpà durunna kútækəbɔ ū gbẽ kũ òtèni a aru náani kẽnɔne, de à mó baadi píンkine kũ àdi yã ke a zéaame. À mena yã, adi durunna zĩnɔ yã daro, **26** akũ à mòñne tera kũ àdi yã ke a zéa. Deran Luda dì yã ke a zéa nàn gwe, akũsõ àdi tó yã bo kũ Yesu náanikerinɔ nna.

27 Bisásirinɔ ni fɔ ò ũa dã dɔ yá? Abirekũ ni sí kero. Býâii? Zaakũ à de zíkna dokaa yã ūro, Yesu naanikena yãme. **28** Zaakũ ma è yã dì bo kũ gbẽ nna Yesu náanikena yãime, zíkna dokaa baasi. **29** Luda bi Yudanɔ Ludame ntẽne yá? Buri pãndenɔ Ludan seroo? Ee, buri pãndenɔ Ludame dɔ. **30** Zaakũ Luda mèn dome. Ani tó yã bo kũ gbẽ kũ à tɔɔ zɔɔ nna a náani kũ àtèn ke yãime, akũsõ ani tó yã bo kũ gyɔfrɔdeo nna a náani dokɔnɔ pìi musu.
31 Ótèn doka da póke ūro ludanaanikena yãin yá? Lenlo, ótèn gbãna kpáaame.

---

^{††} **3:20** Zab 143:2, Gal 2:16

4

Yã bò kū Ibrahīo nna ludanaanikēna yāi

¹ Ókōnɔ Yudano, óni o derame ó dizi káaku Ibrahī
yā musuu? ² Tó Luda tò yā bò kāao nna yā kū à
kè yāi, de à à īadāyā lè, ama adi fɔ à dà Luda arero.
³ Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pì Ibrahī Luda náani
kè, akū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū à kè
yāi.* ⁴ Fīnabona zīkeriine bi gbēkekennenaanlo, a
ísimmame. ⁵ Bee tó gbē ten yāke kero, tó àten Luda
kū àdi tó yā bo kū taarideno nna náani ke, Luda ni
tó yā bo kāao nna a náani kū àten ke yāi. ⁶ Dauda
gbē kū Luda tò yā bò kāao nna yākekenna sari
arubarikalena yā ò à pì:

⁷ Arubarikadenɔn gbē kū Luda pó kù n̄ taarinola à
n̄ durunnanɔ kèmmanɔ ũ.

⁸ Arubarikaden gbē kū Dikiri ni a durunna yā daro
ũ.†

⁹ Arubarika bire bi gbē kū à tɔɔ zɔ pómē ado yá,
ke gyɔfɔrɔde pómē dɔ? Ò pì Luda tò yā bò kū
Ibrahīo nna, kū à a náani kè yāi. ¹⁰ Deran Ibrahī
de gorɔ kū Luda tò yā bò kāao nnaa? À tɔzɔna
yá ke gyɔfɔrɔdemē? Adi tɔ zɔro, gyɔfɔrɔdemē.

¹¹ Akū à tɔɔ zɔ sèeda ũ, kū Luda tò yā bò kāao
nna a gyɔfɔrɔdekegɔrɔ yāi.‡ Len à de gyɔfɔrɔde
kū Luda tò yā bò kūnwo nnanɔ dizi ũ le n̄ píni
n̄ ludanaanikēna yāi. ¹² À de gbē kū ò tɔɔ zɔnɔ
dizi ūme dɔ. Adi ke n̄ tɔzɔna yāinlo, kū ò té ó
dizi Ibrahī gèsegbēei yāime kū à Luda náani kè a
gyɔfɔrɔdekegɔrɔa.

---

* **4:3** Naa 15:6, Gal 3:6   † **4:8** Zab 32:1-2   ‡ **4:11** Naa 17:10

Derañ Ibrahī Luda náani kè nà

¹³ Luda lé sè Ibrahīne kū a burinō à pì, andunia ni gō ñ pó ū. [§] Adi ke a doka kūna yāinlo, kū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū à kè yāime. ¹⁴ Tó gbē kū ò doka kūnanō mé oni kí ble, akū ludanaanikēnaa àre vīro, akūsō Luda lésenaa kè pāpā, ^{**} ¹⁵ zaakū doka dì su kū Luda pōfēome. Gu kū doka kunlo, taari dīgō kú gwero. ¹⁶ A yāi pó kū Luda a lé sè lena bi a náanikena yāme, de àgō de a gbēke yā ū. Lésenaa pì sō bi Ibrahī buri pīnō pōme ñ píni, adi ke gbē kū ò Musa doka kūna ntēnenōnlo, kū gbē kū òtēn Luda náani ke lán Ibrahī bānōme dō. Ibrahī bi ó píni dizimē. ^{††} ¹⁷ À de ó dizi ū Luda kīnaa, lákū ò kè Luda yān nà. Luda pì a a dīte buri dasinō dizi ū. Ibrahī Luda kū àdi wèndi kpá gènōa à tó pó kū ò kun yāronō gō kun^{‡‡} náani kè. ¹⁸ À Luda náani kè à wé dò pó kū gbēke wé djiroi, akū à gō buri dasinō dizi ū lákū Luda òne nà à pì, lēmē a burinō nigō de le. ^{§§} ¹⁹ Ibrahī kà lán wè basōro taka bà. Bee tó à laasun lè a gōgbēkebōsaria kū Sara nē'isō tatanaao, a ludanaanikēnaa dí busaro. ^{***} ²⁰ Adi sika ke lé kū Luda sēnēearo, adi gí Luda náani kēiro, akū à gbāna lè a ludanaanikēnaaa à Luda tó bò, ²¹ zaakū à dō kū à yā futēna vīro, Luda ni fō à lé kū à sēe pì ke. ²² Abire yāin Luda tò yā bò kāao nna. ²³ Òdi yā bona kāao nna pì kē a yāi adoro, ²⁴ ò kè ókōnō kū Luda ni tó yā bo kūoo nnanō yāime dō, ókōnō kū òtēn Luda kū à ó Dikiri Yesu fūtē bona gan náani kēnō. ²⁵ Luda a kpàm̄ma de à le à ó taarinō kēwērē

---

§ **4:13** Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29   ** **4:14** Gal 3:18   †† **4:16**
 Gal 3:7   ‡‡ **4:17** Naa 17:5   §§ **4:18** Naa 15:5   *** **4:19** Naa
 17:17

yāimε, akū à a fùtε kū wèndiio, de yā le à bo kūoo nna yāi.

5

Kena nna kū Luda

¹ Lákū Luda tò yā bò kūoo nna nà a náani kū ótēn ke yāi, ó nna kāao sà ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ² A náanikēnaa gūn o zé lè a gāi o gē Luda gbēke kū ó kūoo pìi gūn, akū ótēn pōnna ke kū Luda gakuri kū ó wé dōiio. ³ Adi ke abiren adoro, ótēn pōnna ke kū ó warikēnaao dō, zaakū ó dō kū warì dì su kū menao, ⁴ mena dì su kū dà manao, dà manao dì su kū tāmaaao, ⁵ tāmaa sō àdi ó néro, zaakū Luda a yenyī dà ó nēsen a Nini kū à ó gbá gāi. ⁶ Ó gbānasarikē gūn Kirisi gá ókōnō yāvānikērinō gēnē ū gorō kū Luda dítēa. ⁷ Gana gbē mana gēnē ū aragaro. Ke gbēke ni we à ga gbē mana gēnē ū gwēe, ⁸ akū Luda mōwērē deran á yewái nà, zaakū ó durunnadekē gūnn Kirisi gá ó gēnē ū. ⁹ Lákū yā bò kūoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda pōfēa a gāi sika vī dō yá? ¹⁰ Yā ó īni kū Ludaome, akū o ke kāao nna a Né gana yāi. Lákū o ke kāao nna nà sà, ó surabana a kunna wèndiio yāi sika vī dō yá? ¹¹ Adi ke adikīname adoro, ótēn pōnna ke kū Luda dō ó Dikiri Yesu Kirisi kū à tò o ke kāao nna gāi.

Kirisi yā lekṣana kū Adamuo

¹² Gbē mèn do yāin durunna gè andunia gūn,* akū durunna ga i.† Leme dō ga kú gbē sīnda pínkia, kú gbē sīnda pínkia durunna kè yāi. ¹³ Durunna kú andunia gūn de Musa doka gō gē su. Gorō

---

* **5:12** Naa 3:6   † **5:12** Naa 2:17

kũ doka kunlo, Luda dí durunna yã daro,¹⁴ ama sena zaa Adamua ari à gëe pé Musaa ga kí blè gbë sïnda pínkia, bee gbë kũ odi durunna ke lán Adamu sâtëna bàrono. Adamu bi gbë kũ ani su takame.

¹⁵ Ama Luda gba ni sí lek a k u Adamu taarioro, zaak u l k u gb n o g  dasi n  Adamu ado sât na y i, Luda gb ke k u a gbao k u à k  gb n a dasi Yesu Kirisi ado gb ke y i de abirek la. ¹⁶ Luda gba ni sí lek a k u gb  m n do durunna p loro. Taari m n do p  mé à s u k u y kpat kenaao, ak u y  v t  bis sirin a. Taarin o s u k u Luda gbao, ak u y  b  k u gb n  nna. ¹⁷ L k u Adamu ado taari mé à t  ga s u à k  bl  n , Yesu Kirisi ado y  k u à s o z k  de abirek la. Abire y i gb  k u Luda gb ke k n ne, k u à t  y  b  k u wo nna gba  n  ni k  ble w ndii g n. ¹⁸ Abire y i l k u taari m n do p i t  y  v t  buri s n da pínkia n , lem  d  y manak na m n do p i d  t  buri s n da p nki bo mana l  ò w ndi le. ¹⁹ L k u gb  m n do s gb na m  à t  gb n  g  durunnadeno   dasi n , lem  d  gb  m n do y man  ni t  gb n  bo mana dasi. ²⁰ Doka s u de taari le àg  kara y im . Ama k u durunna k ra, Luda gb ke k ra de abirek la. ²¹ L k u durunna k bl naa s u k u gao n , len  d  Luda gb ke k bl naa d  t  ò bo mana l , ò w ndi k u àdi l k aro le ó Dikiri Yesu Kirisi g i.

6

Kunna Kirisi g n

¹ Óni o deram  ? Óni g i òg  durunna ke de Luda gb ke le àg  karan y ? ² Oi! Lenlo! Ók n  k u ó de g n    durunna y  musu, à k  dera ónig  kp  òg 

durunna ke do? ³ Ókõno ku o da'ite ke Kirisi Yesu pó ūno, á doku ó leele kãaо a ga gûnloo? ⁴ O ga kãaо da'itekenaa gûn, ò ó vi kãaо de ògõ ku ku wèndi dufuo, láku Kirisi bò gan ku a De gbãna gakurio à kun nà.* ⁵ Láku o gõ kãaо mè dokõno ū a ga gûn nà, len óni gõ kãaо le a vunaa gûn se. ⁶ Ó doku ó dà zí gà kãaо lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnane doro, ⁷ zaaku gbẽ ku à gàa bò durunna yâmme. ⁸ Láku o ga ku Kirisio nà, ó a náani vi ku ónigõ ku kãaо do. ⁹ Ó doku láku Kirisi bò gan nà, ani ga doro, ga gbãna viा doro. ¹⁰ Zaaku gana ku à gà, à gà durunna yâ musu gèn dome, kunna ku à kun tera sô, à kun Luda pó ūme. ¹¹ Len ákõno se, à á zída dite gèno ū durunna yâ musu le, ánigõ kun Luda pó ū Kirisi Yesu gûn. ¹² Abire yâi àsun tò durunna kí ble á mè ku ani gaa á dà vâni doáre are doro. ¹³ Àsun á mèguke kpá durunnaa vânikeb ūro. À á zída kpá Ludaa gbẽ ku ò bò gan ò kunno ū, à á mèguno kpáa yâmanakebno ū. ¹⁴ Àsun tò durunna gõ gbãna vîáwa doro, zaaku á na doka cîro, séde Luda gbẽke.

Yamanakena zòno

¹⁵ Deran gwee? Láku ó ku doka cî doro nà, séde Luda gbẽke cî, ónigõ gí durunna ken yâ? Oi! Lenlo! ¹⁶ Á doku tò a á zída kpá gbẽa áten mì natene, á de ade zò ūroo? Tò durunna a á zída kpàa, áni game. Tò a mì nàte Ludane sô, áni bo mana. ¹⁷ O sáabu ke ku Ludao, zaaku durunna zònon á ū yâ, aku a mì nàte yâ ku ò dàráre zéazeane ku nèse mèn doo. ¹⁸ A bo durunna yân, a gõ yâmanakena

---

* **6:4** Kol 2:12

zònɔ ũ. ¹⁹ Maten yã pì o lákũ bisâsiri yã'onaa bà á gbânasarike yâime. Lákũ a á mègunɔ kpà yã pâpâkëna kũ yã vânio zònɔ ũ a yã vâni kè nà, len tera dɔ à á mègunɔ kpá manakëna zònɔ ũ de á kunna gõ adona. ²⁰ Kû á de durunna zònɔ ũ yã, á bâka kú kû yâmanakënaaoro. ²¹ Àre kpaten a lè yã kû a kè yã kû à kèâre wé'iyã ũ teranɔ musuu? Yã pìnɔ lakana bi game. ²² Tera sà lákũ a bo durunna yân nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ũ, a lakana sõ bi wèndi kû àdi lákarome. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kû Luda dàwëre kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gûnn wèndi kû àdi lákaro ũ.

7

Ó kú Musa doka ñi doro

¹ Ma gbénɔ, maten yã oáré lán gbẽ kû ò Musa doka dññɔ bà. Á dɔ kû doka iko vĩ gbëa gorɔ kû à kun kû wèndiionloo? ² Len doka pì nozâre yì a zâne le gorɔ kû à kun kû wèndiio. Tó a zâ gà, akû doka pìi dì poroa. ³ Gorɔ kû a zâ kun, tó à gò gõ pânde pó ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zâ gâme sõ, doka pìi pòroaan gwe. Tó à gò gõ pânde pó ũ sà, abirekû bi zina yâme doro. ⁴ Len ákõnɔ se ma gbénɔ, a ga doka musu Kirisi mèe gâi, akû a gõ gbẽ kû à vù gan pì pó ũ, de ò le ò karana le Luda pó ũ. ⁵ Kû ó dàa dòwëre are yã, doka mé à tò durunna ni ó kû ó mèe gûn, akû o karana lè ga pó ũ. ⁶ Tera sà o ga pó kû à ó kû zò ũ pì yã musu, o bo dokan, akû óten do Ludai a Nini zé dufu gûn, adi ke doka takada zé zî gûnlo.

Doka kû durunnao

⁷ Óni pi deramεε? Luda doka bi durunnan yá? Lenlo fá! Doka pì mé à tò ma durunna dò. Tó doka dí pì òsun pó ni dəroro,* de má dò deran pónidεna dìgō de nàro. ⁸ Durunna zeki lè Luda yāditenaa pìia, akū à tò pó sǐnda píンki ni ma kū. Zaakū má doka dōro, durunna demεε yāke ūro. ⁹ Má kun yā doka sari, ama kū ma yāditenaa pìi mà, durunna vù in, ¹⁰ akū ma ga. Yāditenaa kū à de à wéndi kpáma pìi sùmεε kū gao. ¹¹ Durunna zeki lè yāditenaa pìia, akū à kéké à ma dε yā pìi gāi. ¹² Lemε doka pì kunna adona, akūs Luda yāditenaa pìi kunna adona, à zé vī akūs à mana. ¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga imεε yā mana gāi, de ò durunna dò durunna ü yāditenaa pìi gāi.

Zìkana kū durunnao

¹⁴ Ó dò kū doka pì bò Luda kīnaame. Makū sō, dàden ma ū, má na durunna ū. ¹⁵ Madìgō yā kū maten ke gbá dōro, zaakū madì yā kū má ye mà ke kero, yā kū má ye mà keron madì ke.† ¹⁶ Tó yā kū ma kè dí kē sí kū ma poyeinaaoro, ma we kū doka pì mana. ¹⁷ Adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmε. ¹⁸ Má dò kū yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. Madìgō ye mà yā mana ke, ama madì fō mà kero. ¹⁹ Yā mana kū má ye mà ke, madì kero. Yā vāni kū má yeiron madì ke. ²⁰ Tó yā kū má yeiron maten ke, adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmε. ²¹ Ma è tó má ye mà a mana ke, a vāni mé àdi domεε are. ²² Luda doka mé àdi kεmεne nna ma swèe gūn, ²³ ama ma è

---

* ^{7:7} Bon 20:17   † ^{7:15} Gal 5:17

iko pānden kú ma mèe gūn, àdigō zì ká kū iko kū à kú ma laasun gūnwo, akū má na durunna iko kū à kú ma mèe gūn pì oī. ²⁴ Makū wēndade ina, dí mé ani ma sí ma mè kū à ma kpa gai dí oī? ²⁵ Ma sáabu kè kū Ludao! Kū ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ū Luda dokane ma laasun gūn le, akūsõ má de zò ū durunna ikoone ma dàa gūn.

8

Zìblena kū Luda Nini gbānao

¹ Yākpate ni gbē kū ò kú Kirisi Yesu gūnnó ble doro, ² zaakū kunna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kū àdi wēndi kpármá gbāna ma bo durunna kū gao ikon. ³ Yā kū Musa doka dí fō à kero bisásiri gbānasarike yāi, Luda kè. À a zida Né zì bisásiri ū lán ókōnó durunnadenó bà durunna kērn̄mana yāi, akū à wé'i dà durunna a Né mèe pìi gāi, ⁴ de yā kū doka ten wete yāpura kewá, ókōnó kū ó dàa dì dowere are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gbē kū n̄ dàa dì dońne arenó dì laakari dɔ n̄ dà yāa, gbē kū Luda Nini dì dońne arenó dì laakari dɔ Luda Nini yāa. ⁶ Dà donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi wēndi kū aafiaaomé. ⁷ Dà donnena are bi iberesena kū Ludaoome. Ade dì mì naté Luda dokanero, ani fō sero. ⁸ Gbē kū n̄ dàa dì dońne arenó yā dì ká Ludaguro.

⁹ Ákōnó sõ, á dàa dì doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gbē Kirisi Nini vĩ sõro, à kun Kirisi pó ūro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á mè de gè ū durunna yāi, á nini kumme, * kū Luda tò yā bò kāáo nna yāi. ¹¹ Tó Luda kū à Yesu bò gan Nini kú

---

* **8:10** Yuh 6:63

á gũn,[†] Luda kũ à Kirisi pìi vù gan ni wɛndi kpá á mè kũ à gàa pìia a Nini kũ à kú á gũn gai.

¹² A yã mé à tò ma gbẽnɔ, tena ó dàai bi tilasinlo, poyeinaame. ¹³ Tó á té á dàai, áni game. Tó a á yã vãni kẽnanɔ mìi dè kũ Luda Nini gbānao sɔ, ánígɔ kun. ¹⁴ Gbẽ kũ Luda Nini dì doñne arenɔ mé ò Luda nénɔ ũ. ¹⁵ Zaakũ nini kũ àdi tó ò zò ble kũ vĩnaaoon a lero, Luda Nini kũ à tò a gɔ Luda nénɔ ũn á vĩ, akũ odì ów dɔ Ludanɛ kũ a gbānao ò pi: Baa, ó De.[‡] ¹⁶ Nini pìi dì o ó nininɛ kũ Luda nénɔn ó ũ. ¹⁷ Lákũ a nénɔn ó ũ nà, a túbiblerinɔn ó ũ. Luda túbiblerinɔn ó ũ, óni ble leele kũ Kirisiomɛ. Tó o warí kè kääao, ónígɔ kú kääao a gakuri gũn.[§]

Wéðɔna Luda gakurii

¹⁸ Ma è óni fɔ ò góro díkñna warí lekɔa kũ gakuri kũ Luda ni boowere gupuraaro. ¹⁹ Luda pókẽnanɔ sǐnda píñki wé dɔ a nénɔ bona gupuraai lakanaa sari. ²⁰ Zaakũ Luda tò a pókẽnanɔ gɛ pâpâkënaa gũn píñki** Adi ke n̄ poyeinaanlo, Luda mé à kè le, de n̄ wéðɔinaa gũn ²¹ andunia bo yakana kũ àten zò blenee gũn, gbasa àgɔ a zîda vĩ Luda nénɔ gakuri gũn. ²² Ó dɔ kũ Luda pókẽnanɔ sǐnda píñki ten nda kũ wâwão lán n̄'ipɔ bà ari tera. ²³ Adi ke abiremɛ adoro, ókɔnɔ kũ ó Luda Nini vĩ zenkpékɛ ūnɔ, ótēn nda kpâni se ari Luda gɔ gé ó mè lite à ó sí a nénɔ ũ.^{††} ²⁴ Luda ó sura bà de ò wé dɔ abirekui. Pó kũ ò è kũ wéo bi wéðɔina yân doro. Dí mé àdi wé dɔ pó kũ à gñake à lèe? ²⁵ Tó ó wé dɔ pó kũ ódi leroi sɔ, odigɔ a dã kũ menaome.

---

† 8:11 1Kɔ 3:16   ‡ 8:15 Maa 14:36   § 8:17 Gal 4:5-7   *** 8:20
Naa 3:17-19   †† 8:23 2Kɔ 5:2-5

26 Lemē sō Luda Nini dì kpawái ó gbānasarikē gūn, zaakū ó aduakēna dō a zéaro, akū Luda Nini dì kúte kewere Ludanē kū ndana kū a yā gè onalao. **27** Luda dì nèse gūn e, akūsō à a Nini laasun dō, zaakū Luda Nini dì kúte ke Luda gbēnōne lákū Luda yei nàmē. **28** Ó dō kū yā sīnda píンki dì bo mana gbē kū ò ye Ludainōne, gbē kū à n̄ sīsi à n̄ sé lákū àten wete nānō. **29** Zaakū Luda dītē zaa káaku kū gbē kū à gīnake à n̄ dōnō bokōa kū a Néo, de àgō de daudu ū dakūna dasinō té. **30** Gbē kū à n̄ dītē zaa káaku pīnōn à n̄ sīsi, akū à tō yā bō kū gbē kū à n̄ sīsi pīnōo nna, akū à tō gbē kū yā bō kūnōo nna pīnō gō gakuri vī.

Yenyī kū Luda vī kūoo Kirisi Yesu gūn

31 Óni o derame yā birenō musuu? Lákū Luda zè kūoo nà, dí mé ani fō à kpawere? **32** Lákū adi gí kū a zīda Néoro nà à a kpà ó píンki yāi, ani gí pō sīnda píンki naawere gba ū sōi yá? **33** Dí mé ani gbē kū Luda n̄ sénō káara kēe? Luda mé àdi tō yā bō kūnōo nna. **34** Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gà, kū à de abirekūla à èra à fütē, à kú Luda ḥplai, àten kúte kēnewere. **35** Bó mé ani ó kēkōa kū Kirisi yenyīoo? Wari ke mè'ūmmanna ke wétāmmanna ke nà ke takasi ke kari ke fēneda, n̄ ke ni fō yá? **36** À kēna Luda yān ò pì:

N yāi ó kú ga léi zaa kōnkō ari ḥkōsi,
òdi ó dītē lán sā kū oni n̄ kùtu kpáno bà.##

37 Yā birenō gūn píンki ó de ziblerila kū gbē kū à yewái gbānao. **38** Zaakū má dō sānsān kū ga ke wèndi ke malaikanō ke tānanō ke tera yā ke zia yā ke gbānadeno **39** ke musu pónō ke zītē pónō ke Luda

---

8:36 Zab 44:22

pókëna pândeno, n̄ ke ni fɔ à ó këkõa kū yenyí kū Luda vĩ kúoooro kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gûn.

9

Luda Isarailanç sëna a gbëñç û

¹ Maten yâpura o Kirisi gûmme, mádi éke toro. Ma laasun dì we kū Luda Ninio se. ² Ma pôsira kë zôkõ, ma nèseè digõ yakana gôrø sînda pînki. ³ Mani fɔ mà wé ke Ludaà à ma bo Kirisi gûn, à láari këma ma Isaraila dakenç gëne û. ⁴ Môkõnçon Luda n̄ sé a nénç û,* à a gakuri mòñne, a bàka kú kûñwo, à a doka kpàrnma, à donyïkënaa dàñne, à lé sèñne. ⁵ Ò de Luda gbë káakunç burinç û, akûsõ n̄ buri gûnn Kirisi kû à de gbë sînda pînkila bòn bisâsiri û. Àkûmè Luda kû à kû ògõ a sáabu kpá gôrø sînda pînki û. Aami.

⁶ Adi ke yâ kû Luda ò lète pânlo, zaakû Isaraila gbë sînda pînkime Isaraila yâpura ûro. ⁷ Adi ke Ibrahî buri sînda pînkime Ibrahî pì nénç û Luda kînaaro, zaakû Luda ò Ibrahîne à pì, Isaaku burinçon onigõ piñne a burinç û.† ⁸ Lëmè adi ke né kû à n̄ i kû pçyeinaaonçme Luda nénç ûro, né kû à n̄ i Luda lësenaa musunçme buri pînç û. ⁹ Zaakû Luda lé sè à pì: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né i gôgbë û.‡ ¹⁰⁻¹² Adi ke abire adoro. Luda dì gbëñç sé lákû a pçyenýnaa bàme, adi ke n̄ yâkëna yâinlo, kû à n̄ sîsi yâime. Lëmè kû Rebeka sìkanç nòù sì kû ó dizi káaku Isaakuo, ari àgõ gé n̄ i, ari ògõ gé yâ mana ke a vâni ke, Luda pì Rebekane, a kû à bò káaku nigõ né û gbë kpedenç.§ ¹³ Lákû ò kë Luda yân nà ò pì:

---

* **9:4** Bon 4:22   † **9:7** Naa 21:12   ‡ **9:9** Naa 18:10   § **9:10-12**
Naa 25:23

Má ye Yakubui,
Isau sõ, ma gii.**

14 Óni pi deramεε? Yã vãni kú Luda Kínaan yá?
Lenlo fá! **15** Zaakú à pì Musane,
gbẽ kũ á ye à sùru kẽ kãaon áni keo,
akússõ gbẽ kũ á ye à wënda dõnen áni dõne.††

16 A yã mé à tò Luda gbẽnõ sena dí bo bisãsirinõ
poyeinaa gãiro ke n̄ kokarikenan, à bò Luda sùru
gúmmme. **17** Zaakú Luda ò Firi'aunane a yân à pì: Ma
n̄ ka kpatan de mà a gbâna m̄o gbẽnõne n̄ musumε,
ò ma tó kpá andunia gûn píngki.‡‡ **18** Lemε gbẽ kũ à
ye à sùru kẽ kãaon àdi kẽ kãao le, akússõ gbẽ kũ à ye
à a sâgbâgbân àdi gbâgbâ.

Luda pɔfẽ kũ a sùruuo

19 Á gbẽke ni ma la, bóyâi Luda t̄en gbẽnõ taari le
d̄o? Dí mé ani f̄ à gí Luda poyenyînaaii? **20** Môkõn
bisãsiri ina, díme n ũ gbasa n̄ yã sí Ludalaa? Oro ni
a bòri la à pi: Bóyâi n̄ ma bo lán dí bà yá? **21** Orobori
zé vî à oro sâde kũ a sâsario bo kũ ē dokõnõ kũ
à tòtooroo? **22** Tó Luda ye à a pɔfẽ mõnn̄e de ò a
gbâna d̄, akú à mena zõkõ k̄e kũ gbẽ kũ ò de à
pɔfẽ kipam̄ma à n̄ kakatenõ sõ bi! **23** Tó à abire pìi
k̄e, de ókõnõ kũ à sùru k̄e kûoonõ a gakuri zõkõ d̄
sõ bi, ókõnõ kũ à gînaké à ó kéké de ò gẽ a gakuri
pìi gûnn̄o! **24** Gbẽ kũ Luda n̄ sisi à n̄ sé pìnõn ó ũ.
Adi kẽ Yudanõmε nítênero, kũ buri pândenõome se.
25 Lákú Luda ò annabi Osea takadan nà à pì:
Buri kũ ò de ma gbẽnõ ûronõn mani piñne ma
gbẽnõ.
Buri kũ má yeñyîronõn manigõ yeñyî.

** **9:13** Mal 1:2-3   †† **9:15** Bon 33:19   ‡‡ **9:17** Bon 9:16

²⁶ Gu kũ Luda pińne ò de a gbẽnɔ ūro,
gwen oni n̄ sisi Luda Wèndide pì néno.

²⁷ Isaya wiki lè Isarailanɔ yã musu à pì:
Bee tó Isarailanɔn dasi
lán ísirale bùsu'atẽ bà,
n̄ kpara kũ à gõ mé ani bo.

²⁸ Zaakũ Dikiri ni yã kũ à ò kε andunia gũn,
akūss̄ ani a mì dε zεn̄aa sarim̄e.

²⁹ Lákũ Isaya gĩnak̄e à ò nà à pì:

Tó Dikiri Z̄ikaride dí ó buri kenɔ tó yãro,
de o gõ lán Sɔdɔmudenɔ bà,
de o kε lán Gɔmɔradenɔ bà.

Isarailanɔ gina Kirisi baaruui

³⁰ Óni pi derame sàa? Buri pãndenɔ t̄en wetε
Luda tó yã bo kũníwo nnaro, akũ à tò à bò kũníwo
nna. À tò yã bò kũníwo nna a náani kũ ò kε yãi.

³¹ Isarailanɔ sɔ òt̄en wetε Luda tó yã bo kũníwo nna
doka musu, akũ adi bo kũníwo nnaro. ³² Bóyâii? kũ
ò ye Luda tó yã bo kũníwo nna n̄ yâkēnaaa yâime,
adi kε a náanikēna yâinlo. Ò ḡeε sì gbè kũ àdi n̄ pâtea
³³ lákũ ò kε Luda yãn nà:

Ñ gwa, maten gbè kũ àdi tó ò ḡe sí ditε Zaiñ,
gbèsi kũ àdi tó ò fu.

Wé'i ni gbè kũ à a náani kε kûro.

10

¹ Ma gbẽnɔ, yã kũ má yei ma sw̄eε gũn maten i a
w̄ε kε Ludaam̄e Isarailanɔ surabana ū. ² Mani fɔ
mà n̄ sèeda kε kũ ò kokari v̄i kũ Luda yão, ama n̄ w̄é
kēnaro. ³ Zaakũ ò dɔ deran Luda dì tó yã bo kũníwo
nna nàro, akũ òdiḡ w̄etε yã bo kũníwo nna kũ n̄ z̄ida
gbânao. Deran Luda dì tó yã bo kũníwo nna nà, odi

wero. ⁴ Zaakũ Kirisi Musa doka lé pàpa, de yã bo kũ gbẽ sõnda píンki kũ à a náani kèo nnamε.

Surabana bi gbẽ sõnda píンki pómε

⁵ Deran doka dì tó yã bo kũníwo nna nàn Musa ò a takadan à pì, gbẽ kũ à yã pì kè mé ani wèndi le a gũn. ⁶ Lákũ ludanaanikεnaa dì tó yã bo kũníwo nna nà këna a yän à pì:

Ñsun o n nèsen ñ pi,
dí mé ani gé ludambε à Kirisi kiparo,
⁷ ke dí mé ani gé gyawãn à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yã kũ à òon dí:
Yã pì kú kũnwo kāni,
à kú n lén kũ n nèseεo.*

Ludanaanikεna yã kũ odi a waazi kεn yã pì ũ. ⁹ Tó n ò kũ léo gupuraa kũ Yesumε Dikiri ũ, aküsõ nì sì n swèn kũ Luda a bò gan, ani n sura ba. ¹⁰ Zaakũ yã pì sina n swèn mé àdi tó yã bo kũnwo nna, aküsõ yã pì ona kũ n léo mé àdi n sura ba. ¹¹ À këna Luda yän ò pì, wé'i ni gbẽ kũ àteni a náani ke kũ zikiro.

¹² Yudanɔ kũ buri pāndenɔ donadona kōnεro, zaakũ nì píンki Dikiri dokñnɔmε, àdi karana ke gbẽ kũ òdi a sísinɔne nì píンki. ¹³ Zaakũ Dikiri sísirinɔ ni bo nì píンki. ¹⁴ Deran gbẽnɔ ni a sísi a náanikεnaa sarii? Deran oni a yã ma waazikerii sarii? ¹⁵ Tó òdi waazikerinɔ zímmaro, deran oni waazi keñne nàa? À këna Luda yän ò pì: Baarunnakparinɔ suna dì keñne nna fá! ¹⁶ Ama adi ke gbẽ sõnda píンki mé à baaru nna pì sìro. Akũ Isaya pì: Dikiri, dí mé à ó yã sì? ¹⁷ Lemε

---

* **10:8** Dok 30:12-14

ludanaanikεnaa dì bo a yāmana kīnaame, yā pì sɔ
bi Kirisi yāmε. ¹⁸ Ma pì yō! Odi manloo? Ò mà.
N kòtoo dà anduniala píni,
n yā'onaa gèe ari zīte lēa.†

¹⁹ Ma pì yō! Isarailanɔ dí dɔro yá? Káaku gĩa Musa
pì:

Mani tó ò gɔba kpá kū buri kū ò de ma gbẽ ūronɔo,
mani tó n pɔ fẽ bisāsiri wésiradenɔ yā musu.

²⁰ Akū Isaya Luda yā ò kū kùgbānao à pì:

Gbẽ kū odi ma ki weteronɔ mé ò ma le,
ma a zīda mò gbẽ kū odi ma gbekaronɔne.

²¹ Isarailanɔ yā musu à pì:

Zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi ma o dò buri sãgbānade kū ò
fẽna kūmaonɔne.

11

Luda dí Isarailanɔ zukūnaro

¹ Ma pì yō? Luda a zīda gbẽnɔ zùkūnan yá? Lenlo
fá! Makū bi Isaraila burin ma ū. Ibrahī burin ma
ū Biliaminu buri gún.* ² Luda dí a gbẽ kū à gĩnakε
à n dɔnɔ zukūnaro. Á Iliasu yā kū à kēna Luda yān
dikīna dɔroo? Kū à gèe kū Isarailanɔ yāo Luda kīnaa
à pì: ³ Dikiri, ò n annabino dède, ò n gbagbakino
gbòro. Makū mé ma gɔ mado, akū òtēni ma wee.†

⁴ Luda pì Iliasunε deramee? À pì, á gbẽ kū odi
kúte Baalineronɔ kūna a pó ū gbẽnɔn dúbu supplα.‡

⁵ Lemε dɔ n gbẽ kpara kū Luda n sé a gbẽkε gūnnɔ
kpé kun ari gbāra. ⁶ Lákū à n sé a gbẽkε gún nà, adi
ke n yākēna yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbẽkε nigɔ
gbẽkε ūro. ⁷ Deran gwee? Isarailanɔ dí yā kū òtēn

† **10:18** Zab 19:4   * **11:1** Flp 3:5   † **11:3** 1Ki 19:10   ‡ **11:4** 1Ki
19:18

wete lero, ama n̄ gbε kũ Luda n̄ séno le. N̄ gbε kũ ò gòno sa tàta, ⁸ lákũ à kẽna Luda yãn nà ò pi:
Luda iwεza dàñne,
akũ n̄ wé dí gu ero,
n̄ sa dí yã maro ari kũ a gbãrao.

⁹ Dauda pi dɔ:

N̄ dikpekena gõñne tankute ũ à n̄ kũ,
à gõñne gësiki ũ de à yã lúñne.

¹⁰ N̄ wé sisi de òsun gu ero,
n̄ wó gõ kokona gɔrɔ sõnda píンki. §

¹¹ Ma pi yó? Kũ Isarailanɔ gèe si, ò lete sãnsãnn yá? Lenlo fá! N̄ taarinɔ yãin Luda buri pãndenɔ sura bà, de Isarailanɔ gõba kpá kũñwo yãi. ¹² Lákũ n̄ taarinɔ mé à tò andunia karanaa le nà, akũsõ n̄ funa mé à tò buri pãndenɔ karanaa le, oni n̄ le papana yã o dɔ yá?

Buri pandenɔ surabanaa

¹³ Maten yã o ákõno buri pãndenõne sà. Lákũ má de zìri ũ buri pãndenɔ kĩnaa nà, madì ū dã ma zìrikẽna yã musu, ¹⁴ de mà a zìda burinɔ nèse vute ò gõba kpá, mà n̄ gbεkenɔ sura ba. ¹⁵ Zaakũ Luda gina Isarailanɔi mé à tò andunia kè kãao nna, tò à èra à n̄ si dɔ, abire nigõ de deramee? Abire nigõ bi wèndi ũ gènõne.

¹⁶ Tò ò burapɔ kákaku kpà Ludaa, a kpara gõ arubarika pó ûmε. Tò lí zìni de Luda pó ũ, a gãnõn de a pó ûmε se. ¹⁷ Luda kù lí yãpura gà kenɔ zòzõ, akũ à mòkõn kũ n̄ de kùnnε lí ũ pè a gbèn, de ñgõ kun kù kù lí mana zìni gbãnao. ¹⁸ Ñsun kù lí yãpura gà

kū à zòzõnço gya boro. N ke dera ntẽn ìa dãa? Ñ kun lí zñi yãime, adi ke lí zñi më à kun n yãiro. ¹⁹ Ìni pi, à lígãa pìnco zòzõ de à n pé ñ gbèn yãime. ²⁰ Lemë, ama à ñ zòzõ kū odi a náani kero yãi. Mokõn sõ, n zeki lè kū ntẽn Luda náani ke yãi. Ñsun n zida biro. Ñ laakari ke! ²¹ Lákú Luda dí gí kù lí yápura gànço zòzõiro nà, ani gí n zõi sero. ²² Ñ gwa lákú Luda mana nà, aküsõ à pásï. À pásï kū gbë kù ò fùano, akû à mananne, tó n ze kû a manakenaao. Tó lenlo, ani n zõme se. ²³ Tó Isarailanço n ludanaanikenasari tò, ani era à ñ pé ñ gbèmme, zaakú à ñ pena ñ gbèn gbâna vî. ²⁴ Tó Luda n zõ kùnnæ lía à n pe kù lí yápuraa lákú òdi kero nà, kù lí gâ yápuranço era à pena ñ zida lía zé vî de abirelaroo?

Isarailanço surabana kpede

²⁵ Ma gbënço, má ye àgô asiriyâ díkîna dñ, de á wé súngô sira à á zida dite ïadârinc ûro yãi. Isaraila kparanço sâgbâna kû gña ari buri pândenço gëna kpata kû à bò Luda kînaa gûn lé gô ká. ²⁶ Abire gbera Luda ni Isarailanço sura ba ñ píngki lákú à këna Luda yân nà kû ò pì:

Surabari ni bo Zaiñ,
ani Yakubu burinço këkja kû ludadõnasario.

²⁷ Ma bàka kunna kûñwo yân gwe
gorô kû mani ñ durunna kërnma.

²⁸ Baaru nna pì yã musu ò de Luda iberenco û á yãi. Luda gbënço sena yã musu ò de Luda yenyidenco û ñ dici kâakunc yãi. ²⁹ Zaakú Luda gbanço kû gbë kû à ñ sisi à ñ séno dì sí litero. ³⁰ Ákõnço buri pândenço ádi Luda yã ma yäro. Tera sà Luda sùru kè kâáo kû Isarailanço dí a yã maro yãi. ³¹ Len Isarailanço gi

Luda yã mai lε tera, de Luda le à sùru ke kâáo gbasa à sùru ke kũníwo. ³² Luda yãdasarikε kpà gbẽ sǐnda pínkia de à le à sùru ke kũníwo ní píngki yãime.

Luda sáabukpanaa

³³ Luda ñndõ kũ a dõnaao zõkõkε kà zà fá!
Gbẽke ni fõ à bo yã kũ à zèo asiriaro.
Oni fõ ò a dòrɔ dõro.

³⁴ Dí mé à Dikiri laasun dõo?
Dí mé à yã dàne a lédammarí ūu?

³⁵ Dí fína mé à dɔ Luda a kũ ani bonεε?**

³⁶ Pó sǐnda píngki bò a kínaame,
ò kun kũ a gbãnaao,
akúss ò kun a pó ū.††

Ògɔ a tó bo gorɔ sǐnda píngki. Aami.

12

Zíkëna Lüdanε

¹ Abire yãi ma gbẽnɔ, lákũ Luda ó wẽnda dɔ lε nà, ma wé kèáwa à á zída kpáa sa'opɔ bẽne mamberusari kũ àdi káagu ū. Àkúme á donyíkëna a zéa ū. ² Àsun té anduria tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à gɔ dufu de à le à a poyenyína dɔ, yã kũ à mana, akú à nna, akú à papana.

³ Gba kũ Luda dàmene yãin maten o á píngkinε, àsun á zída mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zída dite a yãpura lén, lákũ Luda a gbà zé à a náani ke nà. ⁴ Bisásiri mè mèn do gunɔ vĩ dasi, ní baadi kũ a zíome. ⁵ Lemε, bee kũ ó dasikeo, ó mè dokõnɔ Kirisi gúmmme, mègu dakenon ó ū.* ⁶ Ó gba bò donadona kõnε lákũ Luda dàwεre nà a gbẽke gún.† Tó

** ^{11:35} Ayu 41:11   †† ^{11:36} 1Kɔ 8:6   * ^{12:5} 1Kɔ 12:12   † ^{12:6} 1Kɔ 12:4-11

annabikeyã'ona gban n̄ vĩ, n̄ ke n ludanaanikena lén. ⁷ Tó zìrikenaame, n̄ ke. Tó yãdannenaame, n̄ dañne. ⁸ Tó lédammanaame, n̄ dañma. Tó gbadanaame, n̄ da araga. Tó don'aredekeme, n̄ ke kū kokario. Tó wẽndadžnnenaame, n̄ džñne kū pønnao.

⁹ À kù yenyí gõ manafiki sari. À kpε li yã vāninε, à zε kū yã manao. ¹⁰ Àgõ nna kū kõ kõ gbẽnɔ ũ. Àgõ wāna kū bèerelikõnenaa. ¹¹ Àgõ kokari vĩ ma'ã sari, á mè gõ wāna Dikiri zí gũn. ¹² À pønna ke yã kū á wé dɔi yã musu. À mēna fõ warikenna gũn. À mè kpá wékennaaa. ¹³ À kpányí ke Luda gbẽ kū pó tēn kiamámanonε. Àgõ nibɔ ke. ¹⁴ À sa mana o á wétämmarinonε. Àsa mana oíne, àsun n̄ káro.‡ ¹⁵ À pønna ke kū pønnakérinɔ. À ó dɔ kū óodɔrinɔ. ¹⁶ Àgõ kú kū kõ nna. Àsun á zïda biro. À gbẽnna kpá kū takasidenɔ. Ásun á zïda dite yãdɔrinɔ ūro.§ ¹⁷ Ásun yã vāni fīna bo kū a vānioro. Àgõ yã kū à mana gbẽ sïnda pínkine ke. ¹⁸ Tó ani sí ke, tó á a zé vĩ, àgõ nna kū gbẽ sïnda pínkio. ¹⁹ Ma gbẽ yenyídenɔ, àsun mōra ká gbẽaro, à a tó kū Ludao. À këna Luda yän ò pì:

Dikiri pì, akāa mé áni fīna bomma,

akāa mé áni fīna bomma.

²⁰ Tó nà teni n ibere de, n̄ poble kpáa. Tó ímimε sõ, n̄ a gba í. Tó n kè le, ntēni a o káne a lémmε.** ²¹ Nsun tó yã vāni zì blemmaro. N̄ zì blea kū yã manao.

---

‡ **12:14** Luk 6:28   § **12:16** Yaa 3:7   ** **12:20** Yaa 25:21-22

13

Mìnatenà bùsu gbānadenònè

¹ Gbẽ sǐnda píンki mì nate bùsu gbānadenònè, zaakũ iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kũ ò kunnõ dítè í píンki. ² Abire yãi gbẽ kũ à bò gbānade yã kpε, ade bò Luda yãditena kpεmε. Gbẽ kũ à bò n̄ kpεn̄ n̄ z̄ida dà yãmm̄e. ³ Adi ke yãmanakerin̄ m̄e òdi v̄ina ke kpatablerin̄n̄ero, sé yãvãnikerin̄. Tó n̄ ye gbānaden̄ v̄ina danȳiro, n̄ yã mana ke, ani n̄ sáabu kpá. ⁴ Gbānade bi Luda z̄ik̄eriime n̄ aafia yãi. Tó n̄ yã v̄ani k̄e s̄ñ, n̄ v̄ina k̄en̄e, zaakũ à f̄en̄eda lokona p̄anlo. Luda z̄ik̄eriime, àdi f̄ina bone yãvãnikeriiia. ⁵ Abire yãi à mana à mì nateññe. Adi ke wétãmmaña yãi adonlo, á laasun yãime d̄. ⁶ Abire yain̄ adi b̄e'oḡo kpá d̄, zaakũ gbānaden̄ bi Luda z̄ik̄erin̄m̄e, òtēn z̄i p̄ì k̄en̄em̄e. ⁷ À baadi f̄ina boñne píンki. À b̄e'oḡo kpá a s̄iriia, à á lagano takada sí d̄. À mì nate gbẽ kũ à de à mì nateññene. À gbẽ kũ à de à a yã da yã da.*

Ḡr̄o kà kani, òḡo yek̄o

⁸ Àsun gbẽke f̄ina séro, sé yek̄ina f̄ina baasiro. Gbẽ kũ à ye a gb̄edakei, Luda doka p̄ek̄creame. ⁹ Ò p̄ì, n̄sun zina k̄ero, n̄sun gb̄e d̄ero, n̄sun kpāni oro, n̄sun gb̄e p̄o ni d̄ero.† Yã p̄in̄o kũ yãditena p̄ande kũ ò kunnõ píンki kú yã dí ḡumm̄e, ò p̄ì: Nḡo ye n̄ gb̄edakei lán n̄ z̄ida w̄èndii bà. ¹⁰ Yenȳi d̄i tó gb̄e yã v̄ani k̄e a gb̄edaken̄ero. Yenȳim̄e Luda doka papana ũ.

---

* **13:7** Mat 22:21   † **13:9** Bon 20:13-17

11 À kε lε, zaakũ á gɔrɔ kũ ó kúa díkīna dɔ̄. Á vuna in gɔrɔ kà, zaakũ ó surabanaa kà kāni tera de gɔrɔ kũ o Yesu náani kɛla. **12** Gu sì à kà zà, gudɔnaa kà kāni. Ò mì kē gusira yãnɔa ò gupura gɔ̄kebɔ̄nɔ séte. **13** Ògɔ̄ kú ó dòrɔ̄a fānante gbẽnɔ̄ ū fayasari kɔ̄kɔ̄ kũ wẽdēnaaoo sari pāpākēna kũ wé'isariyãoo sari, lékpakɔ̄a kũ zānguoo sari. **14** À Dikiri Yesu Kirisi yãzé sé. Àsun tó á dà zĩ doáre are à a nidēna kero.

14

Kɔ̄ taari'enaa

1 À gbẽ kũ à busε ludanaanikεnaa gũn sí yākete sari. **2** Gbẽkenɔ̄ ludanaanikεnaa dì pōke t̄e boro, akũ gbẽ kũ n̄ ludanaanikεna busananc̄ dì n̄b̄o sóro.* **3** Gbẽ kũ àdi pō s̄inda píンki ble sún gbẽ kũ àdi pō s̄inda píンki blero gya boro, akūss̄ gbẽ kũ àdi pō s̄inda píンki blero sún gbẽ kũ àdi pō s̄inda píンki ble taari ero, zaakũ Luda a sime. **4** Díme n ū kũ nt̄eni dakenɔ̄ z̄ikeri taari ee? Tó à f̄ɔ̄ ke à f̄uān yá, a Dikiri yãn gwe. Ani f̄ɔ̄, zaakũ Dikiri gbāna ni tó à f̄ɔ̄. **5** Gbẽkenɔ̄ sì kũ gɔrɔ kenɔ̄ nna de a kenɔ̄la, gbẽ pāndenɔ̄ sì kũ gɔrɔ s̄inda píンki leelεmε. Baadi laasun gɔ̄ dokɔ̄nɔ kũ yā kũ à z̄eooo. **6** Gbẽ kũ àdi gɔrɔ bo dì bo Dikiri yāimε. Gbẽ kũ àdi pō s̄inda píンki ble dì ble kũ Dikiri gbānaomε, à Luda sáabu kpá. Gbẽ kũ àdi pō t̄e dì t̄e Dikiri yāimε, à Luda sáabu kpá. **7** Gbẽke dìgɔ̄ kun a z̄ida yāiro, gbẽke dì ga a z̄ida yāiro. **8** Tó ó kun, ó kun Dikiri pō ūmε, tó o ga, o ga Dikiri pō ūmε. Ó kunn yá, o gan yá, ó de Dikiri pō ūmε. **9** Zaakũ Kirisi gà à vù de àgɔ̄ de gyāwāndenɔ̄ kũ gbẽ

---

* **14:2** Kol 2:16

bẽnẽnõ Dikiri ūmε. ¹⁰ Kũ ntẽni n gbẽndo taari e sõ bi? Mokõn sõ, à kẽ dera ntẽni n gbẽndo gya bo sõ? Luda nigõ vutena a t̄intinnwa, ó píンki óní bo ò ze a are, [†] ¹¹ lákú à këna Luda yãn nà Dikiri pì: Kú ma kunnaao, gbẽ sõnda píンki ni kútẽmẽnε, gbẽ sõnda píンki ni ma ludakëna dõ. ¹² Len baadi ni a zïda yã baba Ludanε lε.

Àsun yã ku ani tó a gbẽndo fu kero

¹³ Abire yãi òsun kõ taari e doro. Kú ani kõ taari e, à zeo kú áni yã kú ani tó à á gbẽndo fu kero. ¹⁴ Kunna Dikiri Yesu gûn má dõ sânsân kú pôble ke dìgõ gbâsõ a zïdarø. Ama tó gbẽ dìte kú pó gbâsõ, akú àdigõ gbâsînε. ¹⁵ Tó n n gbẽndo nèseε yâkanε pó kú n blè yãi, n yenyî vînero. Pôble kú n blè yãi ñsun gbẽ kú Kirisi gà a yãi kakatero. ¹⁶ Àsun tó ò pó kú a è à mana gya boárero, ¹⁷ zaakú kpata kú à bò Luda kïnaa bi pôblena kú póminalo yânlo. Yâkena a zéa kú aafiaao kú põnna kú Luda Nini dì iñneo yâmε. ¹⁸ Gbẽ kú àten do Kirisii lán abirekú bà yã dì ká Ludagu, akûsõ bisâsiri dì a sáabu kpá. ¹⁹ Abire yãi ògõ kõ aafia wete ògõ gbâna karakõnε. ²⁰ Ñsun Luda zí yaka pôble yâiro. Pôble sõnda píンki maname, ama pó kú ani tó n gbẽndo fu blena manaro. ²¹ Nôbosonaan yá, wêminaan yá, yã kú ani tó n gbẽndo fu píンki, à mana ñ têmε. ²² Pó kú ñ náani këe, ñ tó à gõnné kú Ludao. Arubarikaden gbẽ kú adi a zïda taari e kú pó kú à zèoro û. ²³ Tó gbẽ ten sika ke pôble kú àten blea sõ, à a zïda dà yâmmε, kú adi kõ sé kú a ludanaanikenaaoro yãi. Yã kú adi kõ sé kú gbẽ ludanaanikenaaoro bi durunnamε.

15

Ògɔ̄ yekɔ̄i wé ðɔ̄na Ludai gún

¹ Ókɔ̄nɔ kũ ó gbãna ludanaanikɛnaa gũnnɔ̄, séde ò gbɛ kũ ò gbānarono sé lei n̄ gbānasarikɛ gûn. Òsungɔ̄ ó pɔ̄yeina kero. ² Ó baadi gɔ̄ yã kũ ani ke a gbẽdakenɛ nna ke a bona mana yâl kũ a zînipetenaao. ³ Zaakũ Kirisi dì a zîda pɔ̄yeina kero. À këna Luda yân ò pì, gbẽnɔ̄ dɔ̄këna kũ Ludao gò̄nɛ.* ⁴ Yã kũ ò kè yã píンki, ò kè lédanawá yâimɛ. Luda yã pì dì ó gba mëna, àdi ó gba swé̄e de ògɔ̄ tâmaa vî. ⁵ Luda kũ àdi n̄ gba mëna à n̄ gba swé̄e tó àgɔ̄ nèsedokɔ̄nɔ vî kũ kõo lákũ Kirisi Yesu pó bà, ⁶ de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bo kũ nèsedokɔ̄nɔ o kũ lédokɔ̄nɔo.

⁷ À kõ sí lákũ Kirisi á sí nà Luda tóbona yâi.

⁸ Maten oárɛ, Kirisi gò̄ zìri ū Yudanɔ̄ne de à lé kũ Luda sè n̄ dizi kâakunɔ̄ne papa, ògɔ̄ dɔ̄ kũ Luda náani vî, ⁹ buri pândenɔ̄ sõ Luda tó bo a sùru yâi lákũ à këna Luda yân nà ò pì:

A yã më à tò mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n tó kpá.†

¹⁰ Ò pì dɔ̄:

Burinɔ, à pɔ̄nna ke kũ Luda gbẽnɔ̄.

¹¹ Ò pì dɔ̄:

Ákɔ̄nɔ buri sînda píンki, à Dikiri tó kpá,
ákɔ̄nɔ bùsu gbẽnɔ̄ sînda píンki à a táaki lé.‡

¹² Isaya pì dɔ̄:

Yese zîni ni bòtɔ́ pá,
ani fute à kí ble buri pândenɔ̄,

---

* ^{15:3} Zab 69:9   † ^{15:9} Zab 18:49   ‡ ^{15:11} Zab 117:1

onigɔ wé dɔi.

¹³ Luda kũ gbẽ sǐnda píンki wé dɔi tó pɔnna pékereáwa kũ aafiaao a náani kũ áten ke yãi, de á wédɔina kara kũ a Nini gbãnao.

Pɔlu zíkəna Ludanε

¹⁴ Ma gbẽnɔ, má dɔ sãnsãń kũ manake pèkereáwa, á yã sǐnda píンki dɔ swáswa, áni fɔ à lé dakɔa. ¹⁵ Ma takada dí kënaa gũn ma yãkenɔ kẽ kũ swẽgbãnao diten̄a de àgɔ dɔágú yãi, zaakũ Luda ma gba zé ¹⁶ ma gɔ Kirisi Yesu zík̄eri ũ buri pãnden̄e. Maten baaru kũ à bò Luda kínaa kpáńne, de n̄ kunna gɔ adona Luda Nini gãi, ò gɔ Ludanε sa'obo kũ àdi káagu ũ. ¹⁷ Kunna Kirisi Yesu gũn maten īa dã zí kũ maten ke Ludanε yã musu. ¹⁸ Zaakũ má yãke ona v̄iro, tó adi ke yã kũ Kirisi kẽ ma kínaa baasiro. À tò buri pãnden̄ Luda yã mà ma yã'ona kũ ma yãk̄enaaao gãi ¹⁹ kũ sèedanɔ kũ daboyãńo gbãnao kũ Luda Nini gbãnao. Bona Yurusalemu ma lika wẽt̄e kũ wẽteo ari Ilirkumu bùsun, ma Kirisi baaruu kpàkpaa kẽ papana. ²⁰ Madìgɔ ye mà baaru nna pì kpá gu kũ òdi Kirisi yã ma zikiro, de másun bú ba gbẽ pãnde gànlo yãi. ²¹ Lák̄u à këna Luda yãn nà ò pì:

Gbẽ kũ odi a yã ońne yãronɔ wé ni kẽ,
gbẽ kũ odi a baaru ma yãronɔ ni dɔrɔ dɔ.

²² Yã kũ àdigɔ kpá ma suna á kínaane ḡen̄ baaakɔn gwe. § ²³ À kà w̄e ũgbangba kũ madìgɔ ye mà su á gwa. Tera sà lák̄u yãke dí gõmen̄e bùsu dík̄inanɔ gũn doro nà, ²⁴ má tãmaa v̄i ò wé sikɔlε sà ma gena Sapaini bùsun gũn. Tó ma góro pla kẽ kãáo kũ

pɔnnao, áni zé kəmene gena gwe. ²⁵ Tera la maten gé kū kpányio Luda gbénɔne Yurusalemu, ** ²⁶ zaakū gbé kū ò kú Masedonia kū Girisinc zèo ò Luda gbé takaside kū ò kú Yurusalemunó kámaza ke. ²⁷ Ò zèo, ama tilasimε. Lákū Yudanɔ Luda aruzekε kpàatetε buri pàndenɔnε nà, à mana buri pàndenɔ n̄ andunia aruzekε kpàatetε Yudanɔnε se. †† ²⁸ Tó ma gba pìi nànné n̄ oĩ ma làka, ma gena Sapaini gún mani bo á kīnaa. ²⁹ Má dɔ kū tó mani su á kīnaa, mani suáre kū Kirisi arubarikaao papanamε.

³⁰ Ma gbénɔ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii kū yenyí kū Luda Nini dì kpámmo, à fute à zε à Luda wé ke kūmao, ³¹ de à ma bo Yudea Yesusarideno oĩ, de zí kū mani ke Yurusalemu Luda gbénɔ té keñne nna, ³² gbasa mà á le kū pɔnnao, tó Luda wè, mani su kámma bo á kīnaa. ³³ Luda Aafiade gɔ kú kāáo á pínsi. Aami!

16

Fɔkpammanaa

¹ Mateni ó dāre Febe, Kenkereea sɔsi gbénɔ zìri naáre á oĩ. ² À a sí Dikiri gún, lákū à mana Luda gbénɔ ke kū kɔn nà. À kpái kū pó kū à yei á kīnaao pínsi, zaakū à kpà gbénɔi dasi kū makūo se.

³ À fɔ kpá Pirisila kū Akilaoa. Ma zíkéri dakenɔme Kirisi Yesu zí gún.* ⁴ Ò sì ò n̄ zída da kari gún ma yái. Adi ke makumé madoro, buri pànde sɔsinɔ gbénɔ teni n̄ sáabu kpá pínsi dɔ.

⁵ À fɔ kpá sɔsi gbé kū òdigɔ kɔ kakara n̄ onnnɔa.

** **15:25** 1Kɔ 16:1   †† **15:27** 1Kɔ 9:11   * **16:3** Zir 18:2

À fɔ kpá ma gbẽ yenyíde Epeñetua, àkũ kũ à Kirisi náani kè Asia bùsun káaku.

6 À fɔ kpá Mariamaa, àkũ kũ à zĩ kèáre manamana.

7 À fɔ kpá Andarɔniku kũ Yuniaooa. Ma buri dake kũ ò ó dá kpésiran leeleno me. Ò tó bò Luda zìrino té, akũsõ ò kú Kirisi gũn ma ã.

8 À fɔ kpá Ampliatu kũ à de ma gbẽ yenyíde ũ Dikiri gũnwa.

9 À fɔ kpá Ubanu kũ à de ó zíkeri dake ũ Kirisi zĩ gũnwa kũ ma gbẽ yenyíde Satachio.

10 À fɔ kpá Apelé kũ à zena gbãna Kirisi gũnwa.

À fɔ kpá Arisitobulu bedenõa.

11 À fɔ kpá ma Yuda dake Hærödiña.

À fɔ kpá Nasisu bede kũ ò kú Dikiri gûnnõa.

12 À fɔ kpá Tirifena kũ Tirifosaooa. Nõgbẽ pïno dì zĩ kè Dikirine manamana.

À fɔ kpá Pesia. Nõgbẽ yenyíde pì zĩ kè Dikirine manamana.

13 À fɔ kpá Rufu kũ à bò ado Dikiri zĩ gũnwa kũ a da kũ maten gwa ma da ūo.

14 À fɔ kpá Asinkiritua kũ Flégõo kũ Emesio kũ Patarobao kũ Emao kũ n̄ Yesude dake kũ ò kú leeleno n̄ pínsi.

15 À fɔ kpá Filoløgua kũ Yuliao kũ Nereuo kũ a dâreo kũ Olimpao kũ Luda gbẽ kũ ò kú leeleno n̄ pínsi.

16 À fɔ kpákõa kũ Luda gbëno lépemmanaao. Kirisi sɔsinõ gbëno fɔ kpàáwa n̄ pínsi.

Lézammana

¹⁷ Ma gbẽnɔ, maten oáre à laakari ke gbẽ kũ ò bò yã kũ a dàda kpẽnɔi. Òdi gbẽnɔ kẽkɔa ò gbẽnɔ sãte. À kẽmma, ¹⁸ zaakũ gbẽ bire takanɔ dì do ó Dikiri Kirisiiro, sé n̄ gbere yã. Òdi taarisaridenɔ sãte kũ lénnao kũ yãdɔo. ¹⁹ Gbẽ sõnda píンki á mìnatená Dikirine baaruu mà. Maten põnna ke á yã musu. Má ye àgɔ yã mana ñndɔ vĩ àgɔ wésiradenɔ ū yã vâni musu. ²⁰ Luda Aafiade ni Setan dûgu zɔ á gbá zítε tera. Ó Dikiri Yesu gbékε keáre.

²¹ Ma zíkeri dake Timɔtit† kũ ma buri dakenɔ Lusiu kũ Yasɔo kũ Sosipatao fɔ kpàáwa.

²² Makũ Tetiù kũ ma takada dí kɛ fɔ kpàáwa Dikiri gũn.

²³⁻²⁴ Ma bede Gayusi‡ kũ sɔsi gbẽnɔ dì kɔ kakara a ɔnn fɔ kpàáwa. Wẽte ɔgo'uteri Erasatu fɔ kpàáwa kũ ó gbẽndo Kaatuo.

Luda tɔbɔnaa

²⁵ Tera sà Luda ni fɔ à á gba gbãna kũ Yesu Kirisi baaru kũ maten kpáo, lákũ asiriyã kũ à utena zaa káaku kũ ò bìriameneo de nà. ²⁶ Luda kũ àdigɔ kun gorɔ sõnda píンki dítε ò yã kũ à kẽna annabinɔ takadanɔ gũn pì bo gupuraa sà, de buri sõnda píンki le à dɔ ò Luda náani ke ò gɔ a yãmarinɔ ū. ²⁷ Ò Luda mèn do ñndɔde tó bo Yesu Kirisi gãi ari gorɔ sõnda píンki! Aami.

---

† 16:21 Zir 16:1   ‡ 16:23-24 Zir 19:29

**Luda yā takada kū Bisā yāo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria**

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisā (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3